

SÖZLÜ İLETİŞİM TÜRLERİNDE ADLANDIRMA VE SINIFLANDIRMA SORUNLARI

Dr. Muna Yüceol ÖZEZEN
Çukurova Üniversitesi
Fen- Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Özet

Yaşadığımız çağda bilgi ve bilginin aktarımı her zamankinden çok önem kazanmıştır. Bilgi, yazılı ve/veya sözlü olarak ve sıklıkla görsel malzemeyle desteklenerek aktarılmaktadır. Bu çalışmada, sözlü iletişim ortamlarında “bilginin nasıl aktarıldığı” konusu üzerinde durulmuştur. Günümüzde toplumsal değişimler, yaşamın her alanını olduğu gibi sözlü iletişim türlerini de etkilemekte, yeni gereksinimlerle yeni türler ortaya çıkmakta veya var olan türler biçim ve içerik değiştirmektedir. Böylelikle, kaynaklarda hiç yer almayan yeni sözlü iletişim türlerinden de söz etmek gerekmektedir. Bu çalışma, konuya dikkat çekmek ve sözlü iletişim türlerinin adlandırılması ve sınıflandırılması ile ilgili birtakım önerilerde bulunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Anahtar sözcükler: Sözlü iletişim, sözlü anlatım, sözlü iletişim türleri, sözlü bilginin aktarımı.

Abstract

In our present age, knowledge and transmittence of knowledge have gained much more importance than ever. Knowledge is transmitted in written and/or spoken and mostly via support of visual effects. In this study I will focus on how knowledge is transmitted in oral settings. In today's world , social changes affect oral communication types as well as every part of life. New needs and types emerge or already-present types transform into other forms and contents. Therefore, one can talk of new oral communication types not mentioned in the literature. This study has been prepared to classify and name oral communication types and to give some proposals on this subject matter.

Key Words: Verbal communication, verbalism, verbal communication types, transfer of verbal information.

1. İçinde yaşadığımız bilgi çağı, gün geçtikçe yaşamımıza sayısız yeni kavramın girdiği, bazı kavramların yok olduğu veya birçok kavramın içerik değiştirdiği ve yeni anlamlar kazandığı bir çağdır. Bu çağda belki insanoğlu tarihi boyunca

atabildiği adımların en büyüklerini atıyor, yüzyıllar önceki atalarına göre en olmazları olur kılıyor, yeni olmazlara hızla yelken açıyor. Bilginin bu kadar önem kazandığı, bilişim teknolojilerinin inanılmazları başardığı böyle bir çağda acaba insan kendi bilgisini nasıl aktarıyor, kendini nasıl anlatıyor? İşin yazısal / yazınsal, sözel ve doğal olarak önceki ikisini de kapsayan işitsel ve görsel boyutları var. Biz bu çalışmayla, “bilgiyi aktarma biçimleri” olarak tanımlanabilecek iletişim türlerini (şarkı, türkü, halk hikâyesi gibi sanatsal türleri değil) sözlü dil boyutuyla ele almaya çalışacağız.

2.1. Yukarıda da değinildiği gibi yeni dünya düzeninde, bazı kavramlar ölüyor, yeni bazı kavramlar doğuyor, kavramların içeriğinde değişimler ortaya çıkıyor. Toplumsal değişimler ve gelişmeler –ki bu değişmelerin en önemlisi, bilinç değişikliği yaratarak analitik düşünmeyi sağlayan ve diğer değişmelere de potansiyel oluşturan *sözlü kültürden yazılı kültüre geçiş*- var olan tanımlamaların yeniden gözden geçirilmesini ve yeni tanımlamaların yapılmasını gerekli kılıyor. İnsanoğlu, bilimsel bulguların artmasıyla destanlar dönemini geride bırakarak, daha akılcı yaklaşımlara, kendini anlatabilecek yeni yazınsal türlere gereksinim duymuş ve böylelikle roman türü ortaya çıkmıştır. Benzer gelişimlerle yaşamın her alanında karşılaşmak olası. Bu arada sözlü iletişim türlerinde de adlandırmalar, tanımlamalar, belirlenimler değişiyor; sınırlar kalkıyor, sınırlar çakışıyor, sınırlar daralıyor veya genişliyor. Bu, en eski çağlardan beri böyleydi. “Çünkü denilebilir ki, tüm yaşam olgusu, bir bakıma, ‘bilgi alışverişi’ üzerine dayalı bir ‘bildirişim’ işlemidir.” (ÖBB: 1988, 13). Ama galiba bu devinim, hiçbir zaman içinde yaşadığımız çağdaki kadar hızlı olmamıştır.

Bugün Türkiye Türkçesinde sözlü iletişim türlerinden ne anlıyoruz, bunları nasıl adlandırıyor ve nasıl sınıflandırıyoruz? Bu konuda sözlü iletişim türleriyle ilgili kaynaklarda farklı yaklaşımlar bulunması bir yana, birçok kaynakta yeni çağın yeni sözlü türlerine hiç yer verilmemiştir. Gözlemlediğimiz kadarıyla sözlü iletişim türlerini adlandırırken ve sınıflandırırken şu ölçütleri belirlemek gerekiyor:

1- Sözlü iletişim günlük yaşamın doğal akışı içinde hazırlıksız olarak mı yapılıyor, yoksa belli bir hazırlıktan sonra özel durumlara yönelik olarak mı? 2- Konuşmalar bireysel olarak mı yapılıyor, yoksa toplu sunumların bir parçası olarak mı? 3- İletişim ortamında dinleyici (iletilen) mi söz konusu yoksa dinleyiciler (iletilenler) mi? 4- Dinleyici(ler) etkin mi (Görüşlerini belirtebiliyor, soru sorabiliyor mu?) - öyleyse ne kadar etkin- veya edilgin mi 5- Dinleyici(ler) genel olarak halk kitlesi mi yoksa seçkin bir kitle mi? Başka bir deyişle genele mi sesleniliyor yoksa özele mi? 6- Konuşmaların yapıldığı konular popüler mi, bilimsel mi yoksa yarı bilimsel mi? 7- Yapılan konuşmalar daha sonra yazınsal bir türe dönüştürülebilir mi? 8- İşitsellik ve görsellik boyutları türler üzerinde etkili mi, öyle ise ne kadar etkili? 9- Konuşmalar birkaç günlük / birkaç oturumluk toplantıların bir parçası olarak mı yapılıyor, yoksa tek oturumluk toplantılarda mı sunuluyor? 10- Konuşmalar veya konuşmaların sunulduğu toplantılar sürekli hale gelebiliyor mu? 11- Adlandırmalar ve sınıflamalar, iletinin niteliklerine göre mi yapılıyor, yoksa iletildiği ortama göre mi? 12- Toplu sunumlu konuşmalarda konuşmacıların belli bir sayısı var mı? 13- Konuşmacılarda açık veya varsayımsal olarak bir konuşma metni var mı? 14- Konuşmacılar için önceden

belirlenen süreler var mı? 15- Konuşmalar bir başkan tarafından yönetiliyor mu, öyle ise konuşmacılardan birisi başkan olabiliyor mu?

2.2. Sözlü iletişim türlerinin yukarıda sıralanan ölçütlere göre özelliklerini vermeden önce, yaşadığımız dönemde Türkiye’de genel olarak ne gibi sözlü iletişim türlerinden söz edildiğinin ve bunların nasıl tanımlandığının belirlenmesi gerekiyor. Gözlemlediğimiz kadarıyla, günlük yaşamımızda, görsel / işitsel yayın ve basın organlarında ve bilim dünyasında sözü edilen türler, bunların İngilizceleri ve tanımları şöyledir*:

açık oturum: (İng. open session, panel, panel discussion). “Güncel, siyasî, sosyal ve bilimsel konuların veya sorunların herkesin izleyebileceği bir biçimde açık olarak tartışıldığı toplantı.” (TS: 1998; TDKGS), “Uzmanların dinleyiciler karşısında bir konuyu kendi uzmanlık yönlerinden açıklayıp görüşlerini bildirdikleri konuşma, tartışma türü.” (BGTS: 1998).

anket: (İng. questionnaire, inquiry) “1. Soruşturmak işi. 2. Herhangi bir konuda ilgili kişilere soru yönelterek bilgi toplama işi, sormaca, tetkik, tahkik, anket. 3. Bir idarî veya adlî makamın yönettiği inceleme, tahkikat. 4. Herhangi bir konuyla ilgili durum veya tutumu belirlemek için düzenlenmiş ayrıntılı ve kapsamlı soru dizisi.” (TS: 1998 ve TDKGS “soruşturma” terimi esas alınarak), “Bir konuda halka ya da ilgili kişilere sorular sorarak bilgi toplama, kanıları öğrenme” (BGTS: 1998 “sormaca” terimiyle).

anlatım konuşması: (TS: 1998’de, TDKGS’de ve BGTS: 1998’de yok.)

basın toplantısı: (İng. press conference). “Yetkili ve ilgili bir kimsenin bir konu veya çeşitli konular üzerinde açıklamada bulunmak için gazetecilerle yaptığı toplantı.” (TS: 1998 ve TDKGS), “ Bir politikacının, iş adamının ya da sanatçının bir sorun üzerinde gazetecilere bilgi vermesi, kendi görüşünü açıklaması.” (BGTS: 1998).

bienal: (İng. bienal). “Yıl aşırı, iki yılda bir olan.” (TS: 1998, TDKGS), (BGTS: 1998’de yok.).

bilgilendirme toplantısı: (TS: 1998’de, TDKGS’de ve BGTS: 1998’de yok.)

bilgi şöleni: “Belli bir konunun tartışıldığı bilimsel toplantı, sempozyum.” (TS: 1998, TDKGS), “Bir konunun, düzenlenmiş bir izleneye göre, uzmanlarca, çeşitli yönleriyle ayrı ayrı (saatlerde) açıklandığı, bilimsel konuşma toplantısı. Şölen.” (BGTS: 1998 “bilim şöleni” ve “şölen” terimleriyle ancak “bilim şöleni” esas alınarak).

brifing: (İng. briefing). “Bir konuda özet olarak verilen bilgi veya açıklama.” (TS: 1998), “Bir konuda özet olarak verilen bilgi veya açıklama, bilgilendirme.” (TDKGS), (BGTS: 1998’de yok).

* Burada, tanımlar için, temel terim sözlüğü olarak GÖĞÜŞ: 1998’i, terim sözlüğü olmamasına rağmen genel dilin en önemli sözlüğü olduğu için TS: 1998’i ve TS: 1998’in yeni düzenlemesi olan ve internette yer alan TDKGS’yi öncelikli olarak taradık. Ayrıca terimlerin İngilizce karşılıklarını vererek, terim çeşitliliğinin yalnız Türkçeye özgü olmadığını belirtmeye çalıştık.

çalıştay: (İng. seminar, workshop) (TS: 1998’de yok.), “Ön hazırlık yapmak üzere bir konuda bilim adamları ve uzmanların katıldığı inceleme ve değerlendirme toplantısı.” (TDKGS), (BGTS: 1998’de yok.).

demeç: (İng. statement) “Yetkili bir kimsenin bir konuda yayın organlarına yaptığı açıklama, beyanat.” (TDK: 1998, TDKGS), “Halkın ilgilendiği bir konu üzerinde, yetkili bir görevlinin bilgi verme konuşması.” (BGTS: 1998).

diyalog: (İng. dialogue) “1. Karşılıklı konuşma. 2. Oyun, roman, hikâye gibi eserlerde iki veya daha çok kimsenin konuşması. 3. Konuşmaya dayanılarak yazılmış eser. 4. (*mecaz*) Anlaşma, uyum sağlama veya bu yolda çalışma.”(TS:1998,TDKGS), “1. İki ya da daha çok kişi arasında, bir konu üzerinde geçen konuşma. 3. İki kişi, iki kuruluş arasında anlaşmaya varmak için yapılan konuşma. İkili konuşma.” (BGTS: 1998, “söyleşim” ve “ikili konuşma” terimleriyle ancak “söyleşim” terimi esas alınarak).

forum: (İng. forum). “1. Eski Romalılar zamanında, Roma’da ve diğer şehirlerde kamu işlerini konuşmak için halkın toplandığı alan. 2. Dinleyici durumunda olanların da söz alabildikleri belli bir konu üzerinde düzenlenmiş toplantı. 3. Bazı sorunların görüşülerek karara bağlandığı genel toplantı. 4. *mecaz* Tartışma alanı.” (TS: 1998, TDKGS), (BGTS: 1998’de yok.).

görüşme (mülâkat): (İng. interview). “1. Buluşma, görüşme. 2. *eskimiş* Röportaj. 3. Bir işe alınacak kişiler arasından seçim yapabilmek amacıyla kendileriyle karşılıklı konuşma, görüşme.” (TS: 1998, TDKGS), “(BGTS: 1998’de yalnız “görüşme” terimiyle).

görüşme (müzakere): (İng. deliberation). “1. Bir konuyla ilgili görüşme, danışma. 2. Sözlü sınav. 3. Etüt, mütalâa.” (TS. 1998, TDKGS), “İlgililerin bir sorunu çözümlenmek amacıyla yaptıkları görüş bildirme toplantısı.” (BGTS: 1998 “görüşüm” terimiyle).

günlük konuşma: (TS: 1998’de yok.), “Konuşma dili.” (TDKGS), (BGTS: 1998’de yok.). (Ayrıca EÖKS: 2000 ss. 190- 195’te “günlük konuşma”, “gelişigüzel konuşma ve söyleşmeler”, “fıkra anlatma” ve “görüşmeler (mülâkatlar)” biçiminde üç ayrı öbekte değerlendirilmiştir.).

kolokyum: (İng. colloquium). “1. Bilimsel bir sorunu incelemek veya siyasi, ekonomik, diplomatik sorunları tartışmak için yapılan akademik toplantı, konuğu, bilimsel toplantı. 2. Doçentlik sınavı.” (TS: 1998 “kolokyum” ve “konuşu” terimleriyle ancak “kolokyum” esas alınarak), “1. Bilimsel bir sorunu incelemek veya siyasi, ekonomik, diplomatik sorunları tartışmak için yapılan akademik toplantı, konuğu, bilimsel toplantı. 2. Doçentlik sözlü sınavı.” (TDKGS “kolokyum” ve “konuşu” terimleriyle ancak “kolokyum” esas alınarak), “Bilginlerin, uzmanların bir konu üzerinde, kendi aralarında yaptıkları bilimsel konuşma ve tartışma toplantısı.” (BGTS: 1998 “bilimsel söyleşi” terimiyle).

konferans: (İng. conference, speech). “1. Dinleyicilere bilim, sanat, edebiyat gibi bir konuda bilgi vermek için yapılan konuşma. 2. Milletlerarası bir sorunun çözümlenmesi için yapılan toplantı.” (TS: 1998, TDKGS), “4. Bir konu üzerinde dinleyicilere bilgi vermek, görüş açıklamak için yapılan konuşma. İnceleme konuşması.” (BGTS: 1998 “konuşma” terimiyle).

kongre: (İng. congress, assembly). “1. Çeşitli ülkelerden yöneticilerin, elçilerin, delegelerin katılmasıyla yapılan toplantı. 2. Bir kuruluşun, temel sorunları konuşmak üzere belli sürelerle yaptığı genel toplantı, kurultay. 3. ABD’de Temsilciler Meclisi ile Senatonun bir arada iken aldıkları ad.” (TS: 1998, TDKGS), “Kendi konuları üzerinde kararlara varmak amacıyla temsilcilerin belli sürelerle yaptıkları geniş görüşüm toplantısı.” (BGTS: 1998 “kurultay” terimiyle).

konuşma: (İng. speaking, conversation) “1.Konuşmak işi. 2. Görüşme, danışma, müzakere. 3. Dinleyicilere bilim, sanat, edebiyat gibi bir konuda bilgi vermek için yapılan konuşma, konferans.” (TS: 1998, TDKGS), “1. Düşünce, duygu ya da bilgiyi sözle bildirme yolu. 2. İki kişi, düşünce, duygu ve isteklerini birbirlerine sözle anlatma. 3. Dil eğitimi çalışmalarında sözlü anlatım alıştırmaları.” (BGTS: 1998).

kurultay: (İng. congress, assembly). “1. Ulusal toplantı. 2. Bir kuruluşun, temel işleri konuşmak için belli sürelerle veya gerektiğçe yaptığı genel toplantı, kongre. 3. *tarih* Eski Türklerde devlet işlerinin görüşülüp karara bağlandığı meclis.” (TS: 1998, TDKGS), “Kendi konuları üzerinde kararlara varmak amacıyla temsilcilerin belli sürelerle yaptıkları geniş görüşüm toplantısı.” (BGTS: 1998).

miting: (İng. meeting). “Gösteri amacıyla veya bir olaya dikkati çekmek için, genellikle açık yerlerde yapılan toplantı.” (TS: 1998, TDKGS), (BGTS: 1998’de yok.).

münazara: (İng. debate, controversy). “Bir konu üzerinde, belli kural ve yöntemlere uyularak yapılan tartışma. 2. *edebiyat* Divan edebiyatında zıt varlıklar ve kavramlar arasındaki karşıtlığı anlatan yazı türü.” (TS: 1998, TDKGS), “1. Bir konuda karşıt görüşlerin dinleyiciler karşısında tartışıldığı, söz yarışması niteliğinde konuşma türü. Savlı tartışma. 2. Felsefede doğruya varmak için, karşıt görüşleri eleştirerek düşünme.” (BGTS: 1998 “eytişme” terimiyle). Kaynakların birçoğunda “münakaşa” terimi “tartışma” karşılığında kullanılırken, YÖTD: 2001’de ayrıca “münazara” karşılığında da kullanılmış (s. 840).

panel: (İng. panel). “1. Dinleyiciler önünde, seçilmiş bir konuşmacı grubunun bir konuyu tartışmak amacıyla düzenlediği toplantı, toplu görüşme, açık oturum.” (TS: 1998, TDKGS), (BGTS: 1998 “açık oturum”).

röportaj: (İng. reportage, feature, interview). “1. Konusu bir soruşturma, araştırma olan gazete veya dergi yazısı. 2. Radyo ve televizyon habercisinin araştırma ve soruşturma sonucunda hazırlamış olduğu program, mülakat.” (TS: 1998, TDKGS), “1. Bir durumu, bir kurumu, bir çalışmayı fotoğraflarla, ilgililerin konuşmalarıyla yansıtan gazete, dergi yazısı. 2. Bir politikacıya, sanatçıya sorular sorarak, ilgili oldukları konularda onların görüşlerini yansıtan radyo, televizyon yayını. Görüşme.” (BGTS: 1998 “yansıtım” ve “görüşme” terimleriyle ancak “yansıtım” terimi esas alınarak).

seminer: (İng. seminar, workshop). “1. Bir konu ile ilgili bilgi vermek ve bu bilgiler üzerinde tartışmak amacıyla birkaç yetkilinin yönetimi altında düzenlenen toplantı. 2. Üniversitelerde ve yüksek okullarda öğretim üyesinin yönetimi altında öğrencilerin yaptıkları araştırmalarla ilgili rapor hazırlama, tartışma biçiminde yürütülen grup çalışması, toplu çalışma.” (TS: 1998, TDKGS), (BGTS: 1998’de yok.).

sempozyum: (İng. symposium). “Belli bir konuda düzenlenen oturum veya seminer, bilgi şöleni.” (TS: 1998, TDKGS), (BGTS: 1998 “bilim şöleni”).

söyleşi: (İng. conversation, colloquy, dialogue, causerie). “1. Arkadaşça, dostça karşılıklı konuşma, hasbîhâl, sohbet. 2. *edebiyat* Bir bilim veya sanat konusunu, konuşmayı andıran biçimde inceleyerek anlatan edebiyat türü, sohbet.” (TS: 1998, TDKGS), “1. İki ya da daha çok kişi arasında, bir konu üzerinde geçen konuşma.” (BGTS: 1998 “söyleşim” terimiyle).

söylev (nutuk / hitabet): (İng. discourse, speech). “Bir topluluğa düşünceler, duygular aşlamak amacıyla söylenen, uzunca, coşkulu ve güzel söz, nutuk, hitabe.” (TS: 1998, TDKGS), “Bir topluluğa, bir konu üzerinde görüş ve inançlarını aşlamak amacıyla yapılan konuşma; bilimsel konular üzerindeki konuşmalara göre kişisel biçem ve coşku taşır. Konularına göre siyasal, dinsel söylev, hukuk söylevi, tören söylevi... olarak çeşitli adlar alır.” (BGTS: 1998).

şura: (İng. court, council). “Danışma kurulu.” (BGTS: 1998 “kurultay” terimiyle)

tartışma: (İng. debate, discussion) “1. Birbirine karşıt düşünceleri karşılıklı savunma 2. Ağız kavgası, münakaşa: 3. *edebiyat* Bir sorun üzerine sözle veya yazılı olarak karşılıklı, bazen de sertçe savunma” (TS: 1998, TDKGS), “1. Bir konu üzerinde karara varabilmek için yana ve karşı görüşlerin açıklanması. 2. Bu amaçla görüşlerin sözlü olarak bildirildiği konuşma. Toplu konuşma.” (BGTS: 1998 “tartışma” ve “toplu konuşma” terimleriyle ancak “tartışma” terimi esas alınarak).

2.3. Sözlü iletişim türlerini belirlenen ölçütlere göre değerlendirmeden önce, “konuşma metni” konusuna açıklık getirmek gerekiyor. Acaba bütün sözlü iletişim türlerinde, konuşmacıların ellerinde açık bir belge biçiminde veya zihinlerinde varsayımsal olarak bulunan ve düşüncelerin “kompoze edildiği” ileti metinleri nasıl adlandırılmalı? “Sunu”, “bildiri” veya “konuşma metni” (Bu kavram, BGTS: 1998, s. 84’te “konuşma betiği” terimiyle karşılanmış ve “bir söylev vermek, konuşma yapmak için, konu üzerinde ileri sürülecek savların, verilecek bilgilerin, makale gibi saptandığı yazı” olarak tanımlanmıştır.) kullanımlarından biri, bu boşluğu doldurmak üzere terimleştirilebilir mi? Röportaj, görüşme, mülâkat ve anket gibi daha çok birebir (tek ileten ve tek iletilenli) ve karşılıklı sözlü anlatım ortamlarındaki açık veya varsayımsal soru metinleri ayrı bir ulamda mı değerlendirilmeli? Bu son öbekte, röportaj, görüşme, mülâkat ve anket, hem yapılan işin adı olarak hem de soru metinlerinin adı olarak kullanılabilir. TS: 1998’de ve TDKGS’de “anket” ile ilgili olarak verilen 4. tanım zaten bu kullanımı doğruluyor. Oysa soru metinleri –onları örneğin yazılı veya sözlü sınav sorularından ayıran- ortak bir adla anılmalıdır. Çünkü her üçünde de kişiye yöneltilen sorular vardır. Ayrım yalnızca soruların niteliğinde ortaya çıkar. O halde, röportaj, görüşme, mülâkat ve anket yapılırken yöneltilen soruların bulunduğu –varsayımsal değilse belki de yanıtların yazıldığı- metinleri “sormaca” terimiyle bütünleyebiliriz. Ancak iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle, yani radyo, sinema ve televizyonun ortaya çıkmasıyla röportajın öneminin daha da arttığını (CKFO:1999. 230), artık, doğrudan, anında ve doğaçlama röportajlar ve görüşmeler yapılabildiğini, böylece ortaya çıkan ürünlerin yazınsal metinlere dönüştürülmediğini ve bunların yalnızca sözlü iletişim türleri olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmek gerekir. Diğer bütün sözlü türlerde, konuşmacıların izledikleri –ama bazen açıkça

izlemedikleri- belgeleri / ileti metinlerini “bildiri” başlığı altında toplamak uygun görünüyor. Başka bir deyişle, bir kurultayda bir katılımcının sunduğu da bildiridir, bir okul müdürünün Cumhuriyet Bayramı ile ilgili olarak öğrencilerine sunduğu da. Ancak son zamanlarda, bildiri görsel malzemeyle desteklenirse ortaya çıkan konuşma biçimini ve izlenen planı “sunu” olarak adlandırma eğilimi ortaya çıkmıştır. İçinde yaşadığımız çağda, görselliğin ne ölçüde önem kazandığı düşünülürse, “sunu” terimini neden bu kadar çok duymaya başladığımız konusu da belirginlik kazanır.

2.4. Yukarıda adı geçen sözlü iletişim türleri, belirlenen 15 ölçüt esas alınarak şöyle değerlendirilebilir:

açık oturum: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Toplu sunumların bir parçası olarak sunuluyor. 3- Dinleyiciye değil dinleyicilere sesleniliyor. 4- Dinleyiciler son yıllardaki gelişmeyle etkin olabiliyorlar. 5- Konuşmalar genele açık. 6- Konuşmalar, popüler ve/veya yarı bilimsel konularda olabiliyor. 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülmüyor. 8- Son yıllarda –ve daha çok- işitsel ve görsel medya organlarında (radyoda ve televizyonda) yapılabilir. 9- Konuşmalar tek oturumda yapılıyor. 10- Sürekli hale gelmiyor. 11- Adlandırma iletiye göre değil, ortama göre yapılıyor. 12- Konuşmacıların belli bir sayısı var (3, 5 gibi). 13- Konuşmacılarda açık veya zihinde bir konuşma metni var. 14- Konuşmacılar için önceden belirlenen belli süreler var. 15- Konuşmalar bir başkan tarafından yönetiliyor ve başkan konuşmacılardan birisi olabiliyor.

anket: Aynı zamanda yazılı bir iletişim türüdür. Ancak sormaca metinlerde yer alan sorular, kişiye doğrudan ve sözlü olarak sorulup yanıtları da sözlü olarak alınıyorsa, sözlü bir iletişim türü olarak anketten söz etmek gerekir. Diğer belirlemeler: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Ø 3- Ø 4- Ø 5- Ø 6- Ø 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülebilir. 8- İşitsel ve görsel medya organlarında yapılmıyor. 9- Ø 10- Ø 11- Adlandırma iletiye ve ortama bakılarak yapılıyor. 12- Ø 13- Ø 14- Ø 15- Ø

anlatım konuşması: 1- Bu tür konuşmalar, özel durumlara yönelik olarak yapılıyor ve belli bir hazırlık gerektiriyor. Anlatım konuşmalarında kişi, bir dinleyiciye veya dinleyicilere kendini savunmak, görüşlerini belirtmek amacındadır. İkna edici ve etkileyici olmak isteğiyle kısa bir süre içinde sesini ayarlar, düşüncelerini toparlar, konuşmasını belli bir ölçüde düzenler. Başka bir deyişle bu hazırlık, ayrıntılı düşünme, araştırma yapma biçiminde ortaya çıkan bir hazırlık değildir. 2- Bireysel bir sunum. 3- Dinleyiciye veya dinleyicilere sesleniliyor. 4- Ø 5- Konuşmalar, genele veya özele dönük olarak yapılabilir. 6- Konuşmalar, popüler, yarı bilimsel veya bilimsel konularda olabiliyor. 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülmüyor. 8- İşitsel veya görsel medya organlarında yapılabilir. 9- Ø 10- Ø 11- Adlandırma iletiye göre yapılıyor. 12- Ø 13- İletiler zihinde bir metne dönüştürülüyor. 14- Ø 15- Ø

basın toplantısı: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Bireysel, nadiren de ikili veya daha çok üyeli bir sunumun parçası olarak gerçekleşiyor. 3- Dinleyiciye değil dinleyicilere sesleniliyor ve bu dinleyiciler basın üyelerinden oluşuyor. 4- Dinleyiciler etkin olabiliyorlar. 5- Konuşmalar genele açık. Ancak bu genel dinleyici topluluğu, içerisinde basın organlarının mutlaka yer

alması gereken bir genel dinleyici topluluğudur. 6- İlgi çekici her konuda basın toplantısı yapılabilir. 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülüyor. 8- Son yıllarda –ve daha çok- görsel medya organlarında yapılabilir. 9- Konuşmalar tek oturumda yapılıyor. 10- Sürekli hale gelmiyor. 11- Adlandırma iletiye göre değil, ortama göre yapılıyor. 12- Ø 13- Konuşmacılarda açık veya zihinde bir konuşma metni var. 14- Konuşmacı veya konuşmacılar için önceden belirlenen belli süreler yok. 15- Konuşma veya konuşmalar bir başkan tarafından yönetilmiyor.

bienal: Bu terim, iki yılda bir yapılan herhengi bir etkinliği karşılamak üzere kullanılmalıdır. Çünkü bir sözlü iletişim türü değildir, yalnızca zamansal bir belirlemedir.

bilgilendirme toplantısı: “Brifing” ve “demeç” karşılığında kullanılmaktadır. Gerçekte de iletişim biçimi bakımından “brifing” ve “demeç” ile örtüşmektedir. Her üç türü basın toplantısından ayıran en önemli fark, “basın toplantısı”nda, “brifing” ve “demeç”te, basın organlarına veya yalnızca basın organlarına seslenmenin zorunlu olmamasıdır.

bilgi şöleni: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Toplu sunumların bir parçası olarak sunuluyor. 3- Dinleyiciye değil dinleyicilere sesleniliyor. 4- Dinleyiciler son yıllardaki gelişmeyle etkin olabiliyorlar. 5- Konuşmalar genele açık. 6- Konuşmalar, bilimsel ve/veya yarı bilimsel konularda olabiliyor. 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülüyor. 8- İşitsel ve görsel medya organlarında yapılmıyor. 9- Konuşmalar birkaç oturumda ve buna bağlı olarak çoğu zaman birkaç günde yapılıyor. 10- Sürekli hale gelebiliyor. 11- Adlandırma iletiye göre değil, ortama göre yapılıyor. 12- Konuşmacıların belli bir sayısı var (2, 3, 4, 5 gibi). 13- Konuşmacılarda açık veya zihinde bir konuşma metni var. 14- Konuşmacılar için önceden belirlenen belli süreler var. 15- Konuşmalar bir başkan tarafından yönetiliyor ve başkan konuşmacıların dışında birisi olarak belirleniyor.

brifing: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Bireysel, nadiren de ikili veya daha çok üyeli bir sunumun parçası olarak gerçekleşiyor. 3- Dinleyiciye değil dinleyicilere sesleniliyor ve bu dinleyiciler daha çok basın üyelerinden oluşuyor. 4- Dinleyiciler etkin olabiliyorlar. 5- Konuşmalar genele açık. 6- Konuşmalar, popüler ve/veya yarı bilimsel konularda olabiliyor. 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülüyor. 8- Son yıllarda –ve daha çok- işitsel ve görsel medya organlarında (radyoda ve televizyonda) yapılabilir. 9- Konuşmalar tek oturumda yapılıyor. 10- Sürekli hale gelmiyor. 11- Adlandırma iletiye göre değil, ortama göre yapılıyor. 12- Ø 13- Konuşmacılarda açık veya zihinde bir konuşma metni var. 14- Konuşmacı veya konuşmacılar için önceden belirlenen belli süreler yok. 15- Konuşma veya konuşmalar bir başkan tarafından yönetilmiyor.

calıstay: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Toplu sunumların bir parçası olarak sunuluyor. 3- Dinleyiciye değil dinleyicilere sesleniliyor. 4- Dinleyiciler son yıllardaki gelişmeyle etkin olabiliyorlar. 5- Konuşmalar genele açık. 6- Konuşmalar, bilimsel ve/veya yarı bilimsel konularda olabiliyor. 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülebilir. 8- İşitsel ve görsel medya organlarında yapılmıyor. 9- Konuşmalar birkaç oturumda ve buna

bağlı olarak bazen birkaç günde yapılıyor. 10- Sürekli hale gelmiyor. 11- Adlandırma iletiye göre değil, ortama göre yapılıyor. 12- Konuşmacıların belli bir sayısı var (3, 5 gibi). 13- Konuşmacılarda açık veya zihinde bir konuşma metni var. 14- Konuşmacılar için önceden belirlenen belli süreler var. 15- Konuşmalar bir başkan tarafından yönetiliyor ve başkan konuşmacılardan birisi olabiliyor.

demeç: “Bilgilendirme toplantısı” ve “brifing” ile aynı özellikleri göstermektedir.

diyalog: Diyalog bir sözlü iletişim türü değil, sözlü iletişim yoludur. Hazırlıklı- hazırlıksız, sormacalı- bildirili bütün sözlü iletişim türlerinde, iletişim sürecinin genelinde veya herhangi bir aşamasında diyalog yoluyla iletişim kurulabilir. Bu durumda “diyalog”u bir tür adı olarak kullanmamak gerekir.

forum: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Toplu sunumların bir parçası olarak sunuluyor. 3- Dinleyiciye değil dinleyicilere sesleniliyor. 4- Dinleyiciler, katılımcılar kadar etkinler. 5- Konuşmalar genele açık. 6- Konuşmalar, popüler ve/veya yarı bilimsel konularda olabiliyor. 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülüyor. 8- Son yıllarda –ve daha çok- işitsel ve görsel medya organlarında (radyoda ve televizyonda) yapılabilir. 9- Konuşmalar tek oturumda yapılıyor. 10- Sürekli hale gelmiyor. 11- Adlandırma iletiye göre değil, ortama göre yapılıyor. 12- Konuşmacıların belli bir sayısı yok. 13- Konuşmacılarda açık veya zihinde bir konuşma metni var. 14- Konuşmacılar için önceden belirlenen belli süreler yok. 15- Konuşmalar bir başkan tarafından yönetiliyor ve başkan konuşmacıların dışında birisi olarak belirleniyor.

görüşme / mülâkat: Türkiye Türkçesinde iki ayrı görüşme türünden söz edilmelidir. Bunlardan ilki (mülâkat), “bir işe, bir gruba, bir derneğe, bir programa vb. alınacak kişileri belirlemek amacıyla adaylara uygulanan bir çeşit sözlü sınav” olarak tanımlanabilir. İkinci tip görüşmeler, bir konunun uzmanı ile belirli, güncel veya toplumda tanınan birisi ile özel konularda soru- yanıt biçiminde gelişir ve bu özelliğiyle röportaja benzer. Ancak görüşmelerde ve artık ayrı bir iletişim türü olarak değerlendirilmesi gereken mülâkatlarda sorular ve yanıtlar esnek ve uzun olabiliyor. Ayrıca görüşme ve mülâkatlarda sorular yeni soruları doğurabiliyor. Bu açıklamalardan sonra;

görüşme: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Ø 3- Ø 4- Ø 5- Ø 6- Ø 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülebilir. 8- Son yıllarda –ve daha çok- işitsel ve görsel medya organlarında (radyoda ve televizyonda) yapılabilir. 9- Ø 10- Ø 11- Adlandırma iletiye ve ortama bakılarak yapılıyor. 12- Ø 13- Ø 14- Ø 15- Ø

mülâkat: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Ø 3- Ø 4- Ø 5- Ø 6- Ø 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülüyor. 8- İşitsel ve görsel medya organlarında yapılmıyor. 9- Ø 10- Ø 11- Adlandırma iletiye ve ortama bakılarak yapılıyor. 12- Ø 13- Ø 14- Ø 15- Ø

günlük konuşma: Diğer bütün sözlü iletişim türlerinden ayrılan günlük konuşma, günlük / gündelik yaşamın doğal akışı içinde, belli bir hazırlık yapılmadan yapılan en doğal iletişim biçimidir.

kolokyum: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Toplu sunumların bir parçası olarak sunuluyor. 3- Dinleyiciye değil dinleyicilere sesleniliyor. 4- Dinleyiciler son yıllardaki gelişmeyle etkin olabiliyorlar. 5- Konuşmalar genele açık. 6- Konuşmalar, bilimsel ve/veya yarı bilimsel konularda olabiliyor. 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülüyor. 8- İşitsel ve görsel medya organlarında yapılmıyor. 9- Konuşmalar birkaç oturumda ve buna bağlı olarak çoğu zaman birkaç günde yapılıyor. 10- Sürekli hale gelebiliyor. 11- Adlandırma iletiye göre değil, ortama göre yapılıyor. 12- Konuşmacıların belli bir sayısı var (2, 3, 4, 5 gibi). 13- Konuşmacılarda açık veya zihinde bir konuşma metni var. 14- Konuşmacılar için önceden belirlenen belli süreler var. 15- Konuşmalar bir başkan tarafından yönetiliyor ve başkan konuşmacıların dışında birisi olarak belirleniyor.

konferans: Sözlü iletişimde birbirinden farklı iki konferans türü vardır. Bunlardan ilki bir konunun uzmanının, tek sunumlu olarak ve tek oturumda yaptığı konuşmalardır. Daha çok genele açık olarak yapılan bu tür konuşmalar, sürekli hale gelmiyor. Diğer konferans türü için şu belirlemelerde bulunulabilir: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Bildiri, toplu sunumların bir parçası olarak sunuluyor. 3- Dinleyiciye değil dinleyicilere sesleniliyor. 4- Dinleyiciler etkin olabiliyorlar. 5- Konuşmalar daha çok seçkin bir dinleyici topluluğuna yönelik olarak yapılıyor. 6- Konuşmalar, bilimsel ve/veya yarı bilimsel konularda olabiliyor. 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülüyor. 8- İşitsel ve görsel medya organlarında yapılmıyor. 9- Konuşmalar birkaç oturumda ve buna bağlı olarak çoğu zaman birkaç günde yapılıyor. 10- Sürekli hale gelebiliyor. 11- Adlandırma iletiye göre değil, ortama göre yapılıyor. 12- Konuşmacıların belli bir sayısı var (2, 3, 4, 5 gibi). 13- Konuşmacılarda açık veya zihinde bir konuşma metni var. 14- Konuşmacılar için önceden belirlenen belli süreler var. 15- Konuşmalar bir başkan tarafından yönetiliyor ve başkan konuşmacıların dışında birisi olarak belirleniyor.

kongre: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Bildiri, toplu sunumların bir parçası olarak sunuluyor. 3- Dinleyiciye değil dinleyicilere sesleniliyor. 4- Dinleyiciler etkin olabiliyorlar. 5- Konuşmalar daha çok seçkin bir dinleyici topluluğuna yönelik olarak yapılıyor. 6- Konuşmalar, bilimsel ve/veya yarı bilimsel konularda olabiliyor. 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülüyor. 8- İşitsel ve görsel medya organlarında yapılmıyor. 9- Konuşmalar birkaç oturumda ve buna bağlı olarak çoğu zaman birkaç günde yapılıyor. 10- Sürekli hale gelebiliyor. 11- Adlandırma iletiye göre değil, ortama göre yapılıyor. 12- Konuşmacıların belli bir sayısı var (2, 3, 4, 5 gibi). 13- Konuşmacılarda açık veya zihinde bir konuşma metni var. 14- Konuşmacılar için önceden belirlenen belli süreler var. 15- Konuşmalar bir başkan tarafından yönetiliyor ve başkan konuşmacıların dışında birisi olarak belirleniyor.

konuşma: Aslında bu terim sözlü iletişim türlerinin tamamını kapsayan genel bir terimdir. Bu terim, belki yalnızca tek sunumlu, tek oturumlu bilimsel / yarı bilimsel içerikli konuşmaları (yani tek sunumlu “konferans”ın karşılığı olarak) karşılamalıdır. Ancak genel dilin (günlük, yazılı ve yazınsal dillerin) vazgeçilmez durumundaki bu

sözcüğü böylece terimleştirmek kolay değildir. Bu durumda “konferans” terimi, yalnızca bu tür konuşmaların karşılığı olarak kullanılmaya devam edebilir.

kurultay: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Bildiri, toplu sunumların bir parçası olarak sunuluyor. 3- Dinleyiciye değil dinleyicilere sesleniliyor. 4- Dinleyiciler etkin olabiliyorlar. 5- Konuşmalar daha çok seçkin bir dinleyici topluluğuna yönelik olarak yapılıyor. 6- Konuşmalar, bilimsel ve/veya yarı bilimsel konularda olabiliyor. 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülüyor. 8- İşitsel ve görsel medya organlarında yapılmıyor. 9- Konuşmalar birkaç oturumda ve buna bağlı olarak çoğu zaman birkaç günde yapılıyor. 10- Sürekli hale gelebiliyor. 11- Adlandırma iletiye göre değil, ortama göre yapılıyor. 12- Konuşmacıların belli bir sayısı var (2, 3, 4, 5 gibi). 13- Konuşmacılarda açık veya zihinde bir konuşma metni var. 14- Konuşmacılar için önceden belirlenen belli süreler var. 15- Konuşmalar bir başkan tarafından yönetiliyor ve başkan konuşmacıların dışında birisi olarak belirleniyor.

miting: Genellikle siyasilerin tercih ettikleri söylev türü olarak gelişmiştir. Ancak siyasi içerikli veya herhangi toplumsal bir konuya, bir uygulamaya duyulan tepkilerin toplu olarak ifade edildiği her türlü gösteriye de “miting” adı verilmektedir. Söylev türü olarak miting ile ilgili belirlemeler: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Bireysel sunum. 3- Dinleyiciye değil dinleyicilere sesleniliyor. 4- Dinleyiciler etkin değil. 5- Konuşmalar genele açık. 6- Konuşmalar, popüler konularda olabiliyor. 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülmüyor. 8- İşitsel ve görsel medya organlarında yapılmıyor. 9- Konuşmalar tek oturumda yapılıyor. 10- Sürekli hale gelmiyor. 11- Adlandırma iletiye göre değil, ortama göre yapılıyor. 12- Genellikle tek kişinin konuşmacı olduğu iletişim biçimi. 13- Konuşmacılarda açık veya zihinde bir konuşma metni var. 14- Ø 15- Ø

münazara: Diğer bütün sözlü iletişim türlerinden farklı olarak bu türde, iki farklı grubun, iki yönü de aynı oranda doğruluk değeri taşıyan bir konuyu bir jüri önünde tartışmaları söz konusudur. Tartışmalar yarışma biçiminde gelişir. Diğer belirlemeler: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Bildiri, toplu sunumların bir parçası olarak sunuluyor. 3- Dinleyiciye değil dinleyicilere sesleniliyor. 4- Dinleyiciler son yıllardaki gelişmeyle etkin olabiliyorlar. 5- Konuşmalar genele açık. 6- Konuşmalar, popüler ve/veya yarı bilimsel konularda olabiliyor. 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülmüyor. 8- İşitsel ve görsel medya organlarında yapılabiliyor. 9- Konuşmalar tek oturumda yapılıyor. 10- Sürekli hale gelmiyor. 11- Adlandırma iletiye göre değil, ortama göre yapılıyor. 12- Konuşmacıların belli bir sayısı var (3, 4, 5 gibi). 13- Konuşmacılarda açık veya zihinde bir konuşma metni var. 14- Konuşmacılar için önceden belirlenen belli süreler var. 15- Konuşmalar bir başkan tarafından yönetiliyor ve başkan konuşmacıların dışında birisi olarak belirleniyor.

panel: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Bildiri, toplu sunumların bir parçası olarak sunuluyor. 3- Dinleyiciye değil dinleyicilere sesleniliyor. 4- Dinleyiciler son yıllardaki gelişmeyle etkin olabiliyorlar. 5- Konuşmalar genele açık. 6- Konuşmalar, popüler ve/veya yarı bilimsel konularda olabiliyor. 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne

dönüştürülmüyor. 8- İşitsel ve görsel medya organlarında yapılabiliyor. 9- Konuşmalar tek oturumda yapılıyor. 10- Sürekli hale gelmiyor. 11- Adlandırma iletive göre değil, ortama göre yapılıyor. 12- Konuşmacıların belli bir sayısı var (3, 4, 5 gibi). 13- Konuşmacılarda açık veya zihinde bir konuşma metni var. 14- Konuşmacılar için önceden belirlenen belli süreler var. 15- Konuşmalar bir başkan tarafından yönetiliyor ve başkan konuşmacıların dışında birisi olarak belirleniyor.

röportaj: Genellikle bir konunun uzmanıyla veya toplumun önem verdiği kişilerle soru- yanıt biçiminde yapılan sözlü iletişim biçimidir. Sormaca metinleri hazırlanarak yapılıyor. Birçok yanıyla görüşmeye benzeyen röportajlarda, sorular net, kısa ve yeni soruları doğurmayacak biçimde hazırlanır. Diğer belirlemeler: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Ø 3- Ø 4- Ø 5- Ø 6- Ø 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülebilir. 8- Son yıllarda – ve daha çok- işitsel ve görsel medya organlarında (radyoda ve televizyonda) yapılabiliyor. 9- Ø 10- Ø 11- Adlandırma iletive ve ortama bakılarak yapılıyor. 12- Ø 13- Ø 14-Ø 15- Ø

seminer: Seminerlerin hazırlanması ve bildirilerin sunulması süreçlerinde bir yöneticinin / yönlendiricinin olması gerekiyor. Kişisel olarak bir araştırmanın sonucu veya grup çalışmasının bir parçası olarak seminer verilebilir. Grup çalışmasının bir parçası olan seminer, “çalıştay” terimi ile de karşılanabilir. Ülkemizde seminer daha çok bireysel çalışmanın bir sonucu olarak veriliyor. Diğer belirlemeler: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Bildiri, bireysel olarak sunulabildiği gibi toplu sunumların bir parçası da olabiliyor. 3- Dinleyiciye değil dinleyicilere sesleniliyor. 4- Dinleyiciler son yıllardaki gelişmeyle etkin olabiliyorlar. 5- Konuşmalar genele açık. 6- Konuşmalar, bilimsel ve/veya yarı bilimsel konularda olabiliyor. 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülüyor. 8- İşitsel ve görsel medya organlarında yapılmıyor. 9- Seminer bildirisi tek oturumda okunuyor. Ancak grup çalışması söz konusu ise bildirilerin okunması ve tartışılması birkaç oturumu alabiliyor. 10- Sürekli hale gelmiyor. 11- Adlandırma iletive göre değil, ortama göre yapılıyor. 12- Semineri veren genellikle tek kişi. Ancak grup çalışmalarında, üyelerin dolayısıyla konuşmacıların standart bir sayısı yok. 13- Konuşmacı(lar)da açık veya zihinde bir konuşma metni var. 14- Konuşmacı(lar) için önceden belirlenen belli süreler var. 15- Konuşma veya konuşmalar bir başkan tarafından yönetiliyor. Başkan genellikle çalışmayı yöneten kişi oluyor.

sempozyum: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Bildiri toplu sunumların bir parçası olarak sunuluyor. 3- Dinleyiciye değil dinleyicilere sesleniliyor. 4- Dinleyiciler son yıllardaki gelişmeyle etkin olabiliyorlar. 5- Konuşmalar genele açık. 6- Konuşmalar, bilimsel ve/veya yarı bilimsel konularda olabiliyor. 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülüyor. 8- İşitsel ve görsel medya organlarında yapılmıyor. 9- Konuşmalar birkaç oturumda ve buna bağlı olarak çoğu zaman birkaç günde yapılıyor. 10- Sürekli hale gelebiliyor. 11- Adlandırma iletive göre değil, ortama göre yapılıyor. 12- Konuşmacıların belli bir sayısı var (2, 3, 4, 5 gibi). 13- Konuşmacılarda açık veya zihinde bir konuşma metni var. 14- Konuşmacılar için önceden belirlenen belli süreler var. 15- Konuşmalar bir

başkan tarafından yönetiliyor ve başkan konuşmacıların dışında birisi olarak belirleniyor.

söyleşi: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Toplu ancak karşılıklı sunumlar var. 3- Dinleyiciye değil dinleyicilere sesleniliyor. 4- Dinleyiciler son yıllardaki gelişmeyle etkin olabiliyorlar. 5- Konuşmalar genele açık. 6- Konuşmalar, popüler ve/veya yarı bilimsel konularda olabiliyor. 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülüyor. 8- İşitsel ve görsel medya organlarında yapılabilir. 9- Tek oturumluk toplantılar. 10- Sürekli hale gelmiyor. 11- Adlandırma iletiye göre değil, ortama göre yapılıyor. 12- Konuşmacıların belli bir sayısı yok. 13- Konuşmacılarda açık veya zihinde bir konuşma metni var. 14- Konuşmacılar için önceden belirlenen belli süreler yok. 15- Konuşmalar bir başkan tarafından yönetilebiliyor. Ancak böyle bir durumda başkan konuşmacılardan birisi oluyor.

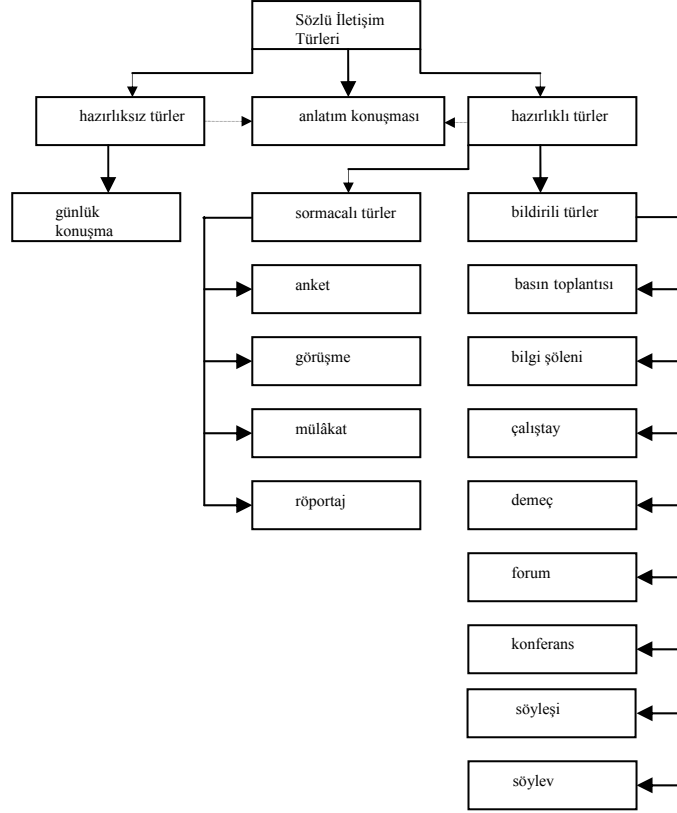
söylev (nutuk, hitabet): Yeni dünya düzenine uymayan nitelikleri dolayısıyla, bu türler, neredeyse yalnızca siyasilerin tercih ettikleri mitinglere dönüşmüştür. Diğer belirlemeler: 1- Özel durumlara yönelik olarak yapılıyor, belli bir hazırlık gerektiriyor. 2- Bireysel sunum. 3- Dinleyiciye değil dinleyicilere sesleniliyor. 4- Dinleyiciler etkin değil. Ancak dinleyicilerin, dolaylı da olsa, konuşmayı etkilemesi ve konuşmaya yön vermesi söz konusudur. 5- Konuşmalar genele açık. 6- Konuşmalar, popüler ve/veya yarı bilimsel konularda olabiliyor. 7- Konuşmalar daha sonra yazınsal bir metne dönüştürülebilir. 8- İşitsel ve görsel medya organlarında yapılabilir. 9- Konuşma tek oturumda yapılıyor. 10- Sürekli hale gelmiyor. 11- Adlandırma iletiye ve ortama göre yapılıyor. 12- Ø 13- Konuşmacılarda açık veya zihinde bir konuşma metni var. 14- Konuşmacılar için önceden belirlenen belli süreler var. 15- Konuşmalar bir başkan tarafından yönetiliyor ve başkan konuşmacıların dışında birisi olarak belirleniyor.

şura: Bugün yalnızca “danışma kurulu” anlamında kullanılan bu sözcük, bir anlam genişlemesiyle toplu sunumlu, bilimsel ve/veya yarı bilimsel iletişim ortamlarını karşılamak üzere kullanılabilir. Ancak bu sözcük bugün için yalnızca, “askeri şura”, “milli eğitim şurası” gibi resmi söylemlerde yer almaktadır.

tartışma: Birçok kaynakta adı geçen bu sözlü iletişim biçimi, özel bir türün değil, karşılıklı veya ardışık ancak her durumda toplu sunumlu sözlü iletişim biçimlerinin genel adlandırılmasında kullanılmalıdır. Buna göre, açık oturumlar, kurultaylar, forumlar vb. tartışmalı türlerdir.

3. Sonuç ve öneriler: Yaşadığımız bilgi çağında “bilgiyi sözlü olarak aktarma” türleri değişiyor. Bazı sözlü iletişim türleri yok olma sürecine giriyor veya biçim değiştiriyor veya yeni gereksinimlerle yeni türler ortaya çıkıyor. Böylelikle, günlük yaşamımızda ve bilim dünyasında bir çeşitlilik ve hatta terim karmaşası ortaya çıkıyor. Bu terimlerle ilgili yukarıdaki belirlemelere ve genel uygulamalara bakılınca, çok küçük ayrımlarla bazı türlerin birbiriyle örtüştüğü görülüyor. “Bilgi şöleni, kolokyum, konferans (toplular sunumlu), kongre, kurultay, sempozyum, -belki şura-” türleri birbiriyle aynı veya birbirine çok yakın türler olarak belirginleşiyor. Ayrıca “açık oturum”, “panel” ile; “çalıştay”, grup çalışması anlamında kullanılan “seminer” ile aynı anlamlarda kullanılıyor. Aradaki küçük ve önemsiz ayrımları bir yana

bırakmakla, sözlü iletişim türlerini adlandırma ve sınıflandırmada kolaylık sağlanabilir. Bu durumda, “bir kuruluşun, temel sorunlarını konuşmak üzere belli sürelerle yaptığı genel toplantılar” a yalnızca “kurultay”, diğer bütün toplu sunumlu bilimsel / yarı bilimsel içerikli iletişim ortamlarına “bilgi şöleni” denilebilir. “Panel” yerine “açık oturum”, grup çalışması biçiminde ortaya çıkan ve hazırlık sürecini de belirten iletişim ortamları için “seminer” yerine “çalıştay” kullanımları yaygınlaştırılabilir. Gözlemlediğimiz kadarıyla “brifing”, “basın toplantısı” “demeç” ve “bilgilendirme toplantısı” genellikle kamuoyuna ve basına açık olarak yapılıyor. Bu türler, büyük oranda birbiriyle örtüşüyor. Aradaki -belki de- tek fark, “basın toplantısı”nda basın organlarının mutlaka yer alması, ancak “bilgilendirme toplantısı”nda, “brifing” ve “demeç”te bu tür bir zorunluluğun olmamasıdır. Böylelikle “brifing” terimi yerine, “bilgilendirme toplantısı” veya “demeç” terimlerinden biri tercih edilebilir. “Demeç” söyleyiş ve kullanım kolaylığı düşünülerek yaygınlaştırılabilir. Ancak “basın toplantısı”, bunlardan ayrı bir tür olarak kullanılmamalıdır. Son yıllarda, siyasi içerikli ve toplumsal başkaldırı biçimindeki gösterilere “miting” deniliyor. Bunları, bir siyasinin halkı veya bir kuruluş temsilcisinin kuruluş üyelerini coşturarak etkilemesi amacıyla ortaya çıkan iletişim biçimlerinden ayırmak gerekir. Bu tür iletişim türleri “söylev” veya çağrışımsal bağı daha güçlü olan “hitabet” olarak adlandırılabilir. Çalışma boyunca adı geçen sözlü iletişim türleri içinde ayrı ve bir başka adla karşılanamayacak olan türler ise, “forum”, “görüşme”, “mülâkat”, “münazara”, röportaj” ve “söyleşi”dir. “Bienal” sözcüğü ise şimdilik yalnızca iki yılda bir yapılan herhangi bir etkinliği karşılamak üzere kullanılmaktadır. Bu yüzden “bienal”i bir sözlü iletişim türü olarak görmemek gerekir. Son günlerde sözlü iletişim türleri olarak değerlendirilen “diyalog” ve “tartışma” da tür adları olarak kullanılmamalıdır. Çünkü bunlar sözlü iletişim yollarıdır ve pek çok iletişim türünde bu yollardan yararlanılır. Genel dilin en genel sözcüklerinden biri olan “konuşma”yı tek sunumlu, tek oturumlu iletişim biçimi anlamında terimleştirmek güç görünüyor. Bu bakımdan bu tür konuşmalar “konferans” terimiyle karşılanmaya devam etmelidir. Bütün bu açıklamalardan sonra, sözlü iletişim türleri şu biçimde sınıflandırılabilir:

Kaynaklar

- ÖBB: 1988= BAŞKAN, Özcan (1988), *Bildirişim İnsan- Dili ve Ötesi*, İstanbul. Altın Kitaplar Yayınevi.
- BGTS: 1998= GÖĞÜŞ, Beşir (1998), *Anlatım Terimleri Sözlüğü*, Ankara.
- EÖKS: 2000= ÖZDEMİR, Emin (2000), *Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı*, İstanbul: 6. Baskı Remzi Kitabevi.
- CKFO: 1999= KAVCAR, C.- F. OĞUZKAN (1999), *Örnek Edebi Metinlerle Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- TDKGS= *Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük (Türkçe Sözlük 1-2'nin internette yer alan yeni düzenlemesi)*, erişim: tdk.gov.tr/sozluk.html
- TS: 1998= *Türkçe Sözlük 1-2* (1998), Ankara: 9. Baskı Türk Dil Kurumu Yayınları: 549.
- YÖTD: 2001= ÖZKAN, Mustafa- Osman ESİN- Hatice TÖREN (2001), *Yüksek Öğretimde Türk Dili ve Yazılı ve Sözlü Anlatım*, İstanbul: Filiz Kitabevi.